

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 87/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Janou Hreňovou, Pri suchom mlyne 50, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava II „*pri pridelení veci na konanie a rozhodnutie*“ takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. januára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ako aj základných práv podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom mestského súdu „*pri pridelení veci na konanie a rozhodnutie*“, ako aj uloženia povinnosti mestskému súdu napraviť právny stav pred porušením základných práv a slobôd sťažovateľov.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplývajú tieto skutkové okolnosti:

3. Bývalý manžel sťažovateľky a otec maloletých sťažovateľov podal 30. júna 2023 na mestskom súde návrh na zmenu úpravy rodičovských práv a povinností k maloletým sťažovateľom. Vec je mestským súdom vedená pod sp. zn. 23P/78/2023 a bola pridelená sudkyňi Mgr. Tamare Ondruškovej.

4. Manželstvo sťažovateľky bolo rozvedené rozsudkom bývalého Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 17P/26/2020 zo 17. augusta 2021, ktorý nadobudol právoplatnosť 28. septembra 2021.

Súčasťou rozsudku bola aj úprava rodičovských práv a povinností k maloletým sťažovateľom na čas po rozvode manželstva. Vo veci rozhodoval sudca okresného súdu JUDr. Peter Kalata. Táto úprava je poslednou úpravou rodičovských práv a povinností k maloletým sťažovateľom.

5. Sťažovatelia zastávajú názor, že aj aktuálna vec vedená mestským súdom pod sp. zn. 23P/78/2023 mala byť v zmysle § 6a ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) pridelená sudcovi JUDr. Petrovi Kalatovi, ktorý je po súdnej reforme účinnej od 1. júna 2023 sudcom mestského súdu, keďže vec mala byť pridelená sudcovi, ktorému bol pridelený prvý návrh na začatie konania týkajúci sa maloletých detí (pravidlo jeden sudca – jedno dieťa, pozn.). Pokiaľ sa tak nestalo, došlo k zásahu do základného práva sťažovateľov na zákonného sudcu.

6. Sťažovateľka namietala pridelenie veci sudkyňi Mgr. Tamare Ondruškovej. Prípisom z 22. novembra 2023 sudkyňa Mgr. Ondrušková advokátke sťažovateľky odpísala, že poukazuje na § 396c ods. 1 CMP, podľa ktorého ak k 1. januáru 2023 prebieha na súde konanie podľa § 6a ods. 1, ďalšie návrhy na začatie konania týkajúce sa toho istého maloletého alebo jeho súrodencov, ak majú spoločných oboch rodičov ako maloletý, sa pridávajú sudcovi, ktorý je k 1. januáru 2023 zákonným sudcom v tomto konaní; to platí aj vtedy, ak sa ďalšie konanie týkajúce sa toho istého maloletého alebo jeho súrodencov začne bez návrhu. Taktiež poukázala na skutočnosť, že konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 17P/26/2020 bolo právoplatne skončené 28. septembra 2021, a teda ku dňu podania návrhu vo veci sp. zn. 23P/78/2023 na súde neprebiehala žiadne konanie týkajúce sa maloletých sťažovateľov, a teda návrh na zmenu úpravy rodičovských práv a povinností k maloletým sťažovateľom doručený mestskému súdu 30. júna 2023 bol pridelený konkrétnemu sudcovi náhodným výberom.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia v rámci sťažostnej argumentácie namietajú, že výklad sudkyne obsiahnutý v prípise z 22. novembra 2023 je ústavne nekonformný. Z ničoho nevyplýva, že pravidlo jeden sudca – jedno dieťa sa neaplikuje na prípady skončené pred 1. januárom 2023. V danom prípade postup v zmysle pravidla jeden sudca – jedno dieťa možný je, keďže sudca Kalata pôsobí ako poručenský sudca na mestskom súde. Navyše predmetné pravidlo bolo súčasťou rozvrhu práce okresného súdu aj pred súdnou reformou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu a základného práva na zákonného sudcu postupom mestského súdu pri pridelení ich veci na prejednanie a rozhodnutie.

9. Podľa § 365 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odvolanie možno odôvodniť len tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

10. Podľa § 420 písm. e) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

11. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v citovanom čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

12. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05)].

13. Ústavný súd štandardne vychádza z názoru, že na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí je zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (m. m. I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03).

14. Právna vec sťažovateľov nebola ešte predmetom rozhodovania ani len na úrovni súdu prvej inštancie. Sťažovatelia budú mať možnosť v prípade, že na svojej námietke nesprávne obsadeného súdu zotrávajú, napadnúť rozsudok mestského súdu odvolaním podľa § 365 ods. 1 písm. c) CSP a následne (v prípade nespokojnosti so závermi odvolacieho súdu) podať v zmysle § 420 písm. e) CSP dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu.

15. Je predsa nemysliteľné, aby sa ústavný súd vyjadroval a zaujímal stanovisko k právnym otázkam skôr, než sa k týmto vyjadria a svoju rozhodovaciu právomoc uplatnia všeobecné súdy.

16. Všeobecným súdom musí byť daný priestor sa s námietkami sťažovateľov vysporiadať vo svojich rozhodnutiach (odvolacie či dovolacie rozhodnutie). Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavným súdom v situácii, keď riadne nevyužili právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý im zákon účinne poskytuje, t. j. nepodali odvolanie či dovolanie z dôvodu vymedzeného v § 365 ods. 1 písm. c) CSP a v § 420 písm. e) CSP, hoci ho podať budú môcť, by bolo porušením princípu subsidiarity ako kompetenčného princípu vymedzujúceho vzťah medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. I. ÚS 728/2016).

17. Skutočnosť, že sťažovatelia budú mať k dispozícii na ochranu označených práv odvolanie a dovolanie, založila dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako neprípustnej podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

18. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ich ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu